

Positiones medicae inaugurales / Quas ... facultatis medicae, in inclyta Eberhardina, praeside Dn. Elia Rudolpho Camerario ... pro licentia summos in arte medicâ honores ac privilegia doctoralis legitimè consequendi ... ad d. 27. Sept. anno M.DC.XCIII. publico eruditorum examini submittit Johann-Christophorus Gerlach.

Contributors

Gerlach, Johannes Christophorus.
Camerarius, Elias Rudolph, 1641-1695.
Universität Tübingen.

Publication/Creation

[Tübingen] : Literis Gregorij Kernerii, [1693]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/ndavpjdd>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

POSITIONES
MEDICÆ INAUGU-
RALES,

Quas,
Auxiliante DEO,

Jussu
Gratiosæ Facultatis Medicæ,

IN INCLYTA EBERHARDINA,
PRÆSIDE

DN. ELIA RUDOLPHO
CAMERARIO, Phil. & Med. Doct. ac Prof.

Publ. Celeberr. Sereniss. Domûs Wirtemberg, Con-
sil. & Archiatr. Feliciss. Facult. Med.

Seniore,

*Dn. Patrono, Præceptore atque Cognato, Pa-
rentis instar devenerando,*

Pro

LICENTIA

Summos in Arte Medicâ Honores ac Privilegia
DOCTORALIA legitimè consequendi,

In

AULA NOVA,

Ad d. 27. Sept.

ANNO M. DC. XCIII.

Publico Eruditorum Examini

submittit

JOHANN-CHRISTOPHORUS Gerlach.
Tubingæ,

Literis Gregorij Kernerii.

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON

FROM THE FIRST SETTLEMENT TO THE PRESENT TIME

BY NATHANIEL BENTLEY

VOLUME I

BOSTON: PUBLISHED BY G. B. LITTLE AND BROTHERS, 15 NASSAU ST.

1865

Copyright, 1865, by Nathaniel Bentley

Printed by G. B. Little and Brothers, Boston

MADE IN THE UNITED STATES OF AMERICA

THE HISTORY OF THE CITY OF BOSTON

FROM THE FIRST SETTLEMENT TO THE PRESENT TIME

BY NATHANIEL BENTLEY

VOLUME I

BOSTON: PUBLISHED BY G. B. LITTLE AND BROTHERS, 15 NASSAU ST.

1865

Copyright, 1865, by Nathaniel Bentley

Printed by G. B. Little and Brothers, Boston

MADE IN THE UNITED STATES OF AMERICA

(I.)

THESES I.

*Fœminam in opere Generationis non nisi passivè, so-
lam Materiam pro Formando Fœtu suppe-
ditando, concurrere, probabile
non est.*

Lœcunda litium Mater est Generatio, eo quæ
fecundior, quò sterilis magis nostra de Illa scientia,
vix en: reperias circa hanc Materiam hypothesis,
quæ vel in dubium revocata non fuerit vel revocari
adhuc hodiè non solet aut possit: ita postquam
crassa illa utriusque seminis commixtio explosa
fuit, atque Generatio Animalium ex ovo passim demonstrata, quic-
quid activi s. in fœtus formatione s. ovi fecundatione (quæ duas
actiones secundum Recentiorum placita valdè diversa sunt, cum il-
la infinitam, hæc non nisi mechanicam requirat scientiam) obser-
vatur, id omne spirituosum seminis masculini contagio tribui coepit,
planè ad *Aristotelis* mentem, qui jam olim l. 1. de *Generat. Animal.*
c. 2. & 20. fœminam materiam ac corpus, marem autem formam &
principium motûs suppeditare, illamque ad eò passivum hunc verò
activum principium constituere statuit. Cùm enim Materiam conce-
ptûs seu futuri fœtus, utpote ovo materno inclusa, à solâ matre
nihilque planè ejus à patre suggeratur, id quod *Celeber. D. Bobi-
nius*, prolixè demonstrat, æquum planè erat, suam quoque, prin-
cipii nempe activi, provinciam semini masculino assignare. Hoc scilicet
est, quod, ex communi illâ hypothesis, sive per poros uteri, sive per tu-
bas Fallopianas, sive per sanguinem, sive per omnes has vias simul
summâ quâ pollet, activitate & penetrandi facultate ad ovarium
sive testiculum fœmininum delatum, ovum fecundat, i. e. fluidum

▲

OVU.

ovulis contentum, commovet, subigit, primaque ex eò fœtus sta-
 mina format & nectit. Quod si tamen omnes rei circumstantias ac-
 curatius paulò pensito, ratio sufficiens haud occurrit, quare fœmi-
 næ in fecundationis & formationis opere omnis deneganda sit
 activitas, quin potius fœminam in fecundando ovo & forman-
 do fœtu activè etiam tanquam causam sociam cum mare concurrere,
 nec solam fœtus materiam suppeditare, probabile mihi videatur.
 Non reproducam Antecessorum nostrorum *Vim Plasticam*, non ma-
 sculino saltem, sed & fœminino semini assertam, cum non tantum
 connexam habuerit explosam illam hodiè seminis utriusq; commisce-
 lam crassiorè, sed & ubivis tanquam turpe ignorantix asyllum ex-
 hibitari soleat, licet fateri cogar, vix meliora, exceptà fortè ingenuâ
 ignorantix confessione, cujus ne sapientissimum quid: *Salomonem*
 pudit, hætenus, quantum ego quidem nôvi, substituta fuisse:
 nec etiam adèd urgebo, quod *Aliorum*, nifator, præ adscribendo
 fœminis activo concursu, argumentum solet esse, similitudinem fœ-
 tuum, quâ *Patrem* modò, modò *Matrem*, & hanc quid: sæpissimè
 etiam quoad iudicium, ingenium, &c, referunt; nec frequentes
 adèd eosque miros sæpè *Imaginationis Maternæ* effectus; horum eni:
 causam non Efficientem, sed occasionalem saltem maternam ima-
 ginationem esse, adeoque parum solidi exinde pro activo fœminæ
 in formando fœtu concursu concludi, reponent forsàn *Alij*: Verùm
 si Rationem solùm, quæ semen masculinum in sublimiorem princi-
 pii activi locum evexit, perpendamus, eadem pro semine etiam fœ-
 minino militabit. Est autem illa, *seminis masculini summa spiritu-
 sitas*, quâ instar fulguris omnia penetrare & commovere, adeoque
 ad hoc opus tanquam summè activam, maximè aptam deprehen-
 ditur: quis verò insignem quoque spirituositatem semini fœminino
 sive liquori in ovulo contento, iisdem præsentibus causis, denega-
 bit? Recipiat sub *consortio* conjugali cæstroq; Qerèd maximum ad huc
 impetum semen masculinum, qui tantam illi largiatur energiam,
 quod quid: negare vix quisquam attentius hæc considerans, pote-
 rit: quis verò crederet, ovulum ejusve contentum sive semen fœmi-
 ninum, eòdem modò non exagitari, ubi æquè ac in mare, tur-
 gere omnia, totum spirituum systema peculiari planè modo com-

moveri in foemina quoque; deprehenduntur? Quod si itaque; semen foeminae
 Linum aequè spirituosum est ac masculinum, aequè peculiari modo &
 impetu sub Oestriō Oreō exagitur, rationem non video, cur soli semi-
 ni masculino adivitas adscribi omnis, ovulumque, sive semen foeminae
 ninum tanquam materia, quae quiescat quasi & merè passivè se ha-
 beat, considerari, prout à pluribus solet, debeat; probabilius certè,
 mihi saltem, positis his circumstantiis videtur, utriusque seminis
 particulas spirituosas determinatè & peculiari impetu agitas con-
 currere, junctisque viribus exequi id, quod soli plerumque semi-
 ni masculino adscribi solet, sive id fiat sub directoriè & determina-
 tione alterius cujusdam *Agentis & Praesidis* quali, sive *vi benedictionis*
& ordinationis semel à summo Creatore instituta, quae DEO placuerit,
 ut quotiescunque mas & foemina, secundum divinum beneplaci-
 tum, concurrant, debitæque adsint circumstantiae, utriusque se-
 minis particulae agiliores & maximè spirituosae spontè & caeca obe-
 dientiâ certam illum & determinatum, licet vix ulterius determina-
 bilem, ineant motum, quem particulae seminis magis materiales &
 passivae sequentes, non possint non sese ad suum adaptare ordinem.
Dices: Haec verò omnia facile dicuntur, sed animo curioso non satis-
 faciunt, talia enim haec sunt, quae infinitam planèque divinam requi-
 runt sapientiam, & faciliora sunt omnia, si dicatur, DEUM in pri-
 mae Creatione (in quovis en. generationis acta adhuc hodiè cor-
 pus nostrum immediatè à DEO creari, credibile non est licet im-
 mediatum DEI digitum artificiosissima ejus structura requirat)
 omnia, quotquot ad finem usque mundi proditura sunt, ovula
 creasse, & vel ovario Evæ, vel globo terr-aq-aëreo indidisse, quae
 postmodum cum aëre, alimentis, &c. in corpus foeminae trans-
 eant, inque ejus ovario tanquam loco praë aliis, conveniente haereant;
 (cui posteriori *hypothesi*, ut in transitu hoc notem, difficultatem
 praë illa, quae ovario Evæ ovula includit omnia, movet quòd, secun-
 dum *Bohnium*, ovula congenerentur, cum in pennatis modo editis,
 mox ovulorum racemus conspiciatur, juxta *Aquapendentem*, mili-
 ant sinapi semen vix aequantium, juxta *Harveum* adhuc minorum, &
 visum propè effugientium; imò in embryonis foemini, sex mensium
 testiculis instar sudaniaum exilium ovulorum horum primordia ipsi

4

Cl. Bohnio videre contigerit, præter illas vesiculas miliares, quas in ovario gemellæ monstræ recens editæ *Peierus* se observasse perhibeat: sic enim non progressu demum temporis ovula in foeminam transeunt, vixque tanta eorum copia, in sanguine materno, foetus alimento, latuisse & ad foetum transiisse, cum facilius ad ovarium matris, tramite locumque consuetum, transire potuissent, cum probabilitate ullâ dici poterit) sic enim nihil amplius requiri, cum partes omnes à DEO jam formatæ in ovulò lateant, quàm ut à spiritu osô maximè femine masculino, ab extra superveniente, commoveantur, ad uterum deportentur, ibique crescant & augeantur, donec in lucem prodeant; quæ tantam non requirant sapientiam, sed omnia secundum mechanicas motûs leges peragi possint. *Verum enim verò* stante etiam hac hypothesi thesis mea non corrui; adsit enim in ovo totum corpus integrè jam, licet sub minimâ mole formatum, supervenientem tamen, quæ necessaria adhuc est, *fecundationem*, seu agitationem, commotionem, vel quocunq̃ nomine vocare illam lubuerit, à solò masculini seminis impetu dependere, valdè dubito, cum parem, uti jam dictum, agitationem, parem impetum non possit non suscipere spirituosus pariter liquor genitalis ovuli foeminini, cui suam proinde activitatem cum ratione denegare non possum; Ipsam verò quod attinet *hypothese*, quæ mihi quoque aliquando mirè placuit, prolixius paulò de illâ *prior. Ann. Mense Martio in Disput. cui Tit. Triga Thesium Physico-Medic. egi*, dubia varia proposui, tandemque, pro indignâ aliàs Philosopho, ignorantia, sacris literis, credo, conformiter, pugnare non dubitavi, quæ omnia, unâ cum iis, quæ *Amicus suavissimus Dn. Lic. Müller, Physicus Herrenberg.* nuper in *Curios. Disput. de Funiculò Umbil. sub Pras. Exc. Dn. D. Zelleri, Patroni & Praeceptoris mei Colendissimi*, contra hanc hypothese movit, repetere hujus loci non est; id verò inter alia plura animo firmiter semper infixum manet, *quomodo sit causa partis alicujus supernumeraria, occasione imaginationis materna foetui integro superaddita, e. g. sexti digiti, &c.* DEUS certè nec in primâ Creatione, nec tempore maternæ imaginationis, illum immediatè creasse dici cum ratione poterit, cum non deliberatò consiliò in certum quendam finem, sed ex accidenti & contingenter planè, occasione imaginationis talia sæpissimè evenire

plus

plus quàm notum sit ; nec etiam tantarum est virium illa *Marris Imaginatio* , ut novum ex ovario deturbet ovulum , illud fecundet , partemque ejus foetui jam integro artificiosissimè apponat ; cum hoc sit partim contra ipsam generalem hypotheseos , requireretur enim nihilominus stupenda , quàm Mater omninò destituitur , pro apponendo debitè novò illò membro , sapientia ; partim stabiliret illud diu jam explosum *Decisum Gratianopolitanum* , quò foeminam per solam quoque imaginationem concipere posse statutum fuit , egregiò meretricum & adulterarum pro demonstrandà innocentia argumento. Producitur itaque pars ejusmodi supernumeraria absque immediatò , proportionatè ad ejus artificiosissimam structuram sapientiae , Artifice , totiusq; adèò hypotheseos fundamentum vacillat : Quid ? quòd & in macrocosmo non desint artificiorum effectuum , absque proportionatè sapientiae artifice productorum exempla : Quanta e. g. est sapientia *apum* , quæ favos suos artificiosissimè , *aliorumq; brutorum* , quæ nidos & habitacula sua , sæpè etiam in futuros casus contingentes providè satis exstruunt ? Tanta certè ipsis neutiquam competit sapientia , quantam vi dictæ hypotheseos effectus tam artificiosus , cujus tamen causa sunt , requireret , nisi eadem propriè homine sapientiora dicere velis. Sed quid opus hisce ? cum , uti jam dictum , stante etiam illà hypotheseos , probabilitati *mez Theseos* nihil decedat. Id verò *paradoxum* magis videretur , si occasione hujus theses , eadem probabilitate , quàm seminis foeminini concursus activus , *seminis etiam masculini concursus materialis & passivus* evincipisset , hoc enim vix ab ullò amplius , postquam crassa utriusque seminis commixtio exolevit , asseritur , nisi forsan ab illis , qui hominem è *vermiculò* , in *semine masculinò repente* , nasci , microscopiò se demonstrasse autumant ; quam hypotheseos ab *Aliis* jam , me longè doctioribus examinatam non tango ; id saltem , discendi gratià querens , annon vel in gratiam Majorum nostrorum , utriusque seminis materialem concursum statuendum *secundum illud Lucretij* :

Semper enim partus duplici de semine constat,

dici non sine omni ratione possit , materialiter etiam concurrere foemina masculinam , quatenus , (ne repetam ea , quæ *Aldes* contra *Harvenum* movit) spirituosæ ejus particulae , quæ ovum fecundare dicuntur,

tur, si non ad partium solidarum formationem, saltem ad partium fluidarum, spirituum præprimis, substantiam, materialiter & passivè etiam concurrant: seminis enim masculini particulas remanere in foetu, nescio cur negem: Si autem remanent, concurrent etiam tanquam pars materialis si non ad partes solidas, tamen ad fluidas (licet ex his illæ quoque constent) quæ cum reverà etiam corporis nostri partes sint (non hic immorabor logomachia illi, *an fluida etiam sint partes?* quæ pro diversâ ratione, quâ vox partis sumitur, facile dirimitur) materialiter etiam semen masculinum ad corporis nostri constitutionem concurrere, absque absurditate dici posse videtur; licet enim particulae illæ seminis masculini ad ovum transeuntes sint subtilissimæ, perpendendo tamen parvitatem & subtilitatem totius corpusculi, habebunt illæ nihilominus aliquam ad corpus constituendum proportionem, nec fortè adeò exiguam, si perpendamus, posse corpuscula ob subtilitatem insensibilia, si cum aliis jungantur, sensibilia satis evadere, quemadmodum e.g. effluvia spiritus sal. armoniac. vel alius urin. vol. ob summam subtilitatem oculis imperceptibilia, si in aëre cum effluviis spir. vitrioli vel alterius acidi, & proximè admoto vasculò evolantibus jungantur, nubeculam constituunt satis sensibilem. Quæ tamen omnia, aliorum me multò accuratius philosophantium judicio eâ, quâ decet, reverentiâ submitto. Nolui pro activo femine concursu, traductionem animæ, haud infirmum aliàs argumentum, afferre, cum plurimi eorum, quibuscum mihi res est, eam non admittant. Theologicas magis circa hoc punctum Meditationes qui desiderat, commendatum (meâ licet commendatione non indigeat) sibi habeat *Maximè Reverendi D. D. Haberlini, Ecclesie Stuttgardiana Antistitis Dignissimi, Patroni mei Colendissimi, Tract. de Generatione Plantar. & Animalium.*

T. II.

*Differunt Febres Tertiana Dna à Tertiana
Duplici.*

Lippis nota est atque tonsoribus vulgaris Febris Tertianæ à reliquis Intermittentibus Quotidianâ scil. & Quartanâ distinctio, in ipso fundata nomine: Constat autem per multiplicem Practicorum
Expo-

Experimentiam, præter manifestam illam *temporis*, quò paroxysmus
 redire solet, diversitatem, differentiam insuper ratione reliquorum
Adjunctorum ordinariè observari haud exiguam: in *Tertianâ* enim
 plerumq; observatur in principiò Rigor subitus, vehemens, corpus
 concutiens, pulsus tardus, parvus, rarus; quæ postea sensim sen-
 simq; e remittunt, succedunt totius corporis calor æqualis, sensim
 increfces, intensus, acris, pungens: sitis, cephalalgia, frequens
 respiratio, pulsus increfcescit in magnitudine, frequentia, celeritate,
 accedunt aliquando deliria: urina est rubra, intense tincta; adest ali-
 quando amaror oris, vomitus biliosus aliquando ante, aliquando
 post paroxysmum; sudor sub finem paroxysmi largus, vel ad mini-
 mum perpetuus odor & mader; durat aliquando paroxysmus ad 12.
 raro, nonnunquam tamen ultra, ad 24. 26. horas; affligit præ aliis
 juvenes, viros, constitutione calidioræ præditos, sequi solet tempus
 Anni calidum magis & siccum, iram, vigiliæ, potum generosum,
 exercitia vehementia, quæ quidem non omni simul & semel, unum
 eundemque ægrum, eodem tempore, sed modò hæc magis, modò
 illa, pro ratione ægri, temporis, &c. affligunt. In *Quotidianâ*, quæ
 rarior est, notantur pulsus tardus valdè, urina pallida cum sedimen-
 tō copioso, præcordiorum compressio (sed, quod notandum in pra-
 xi, compressio *gravativa*, vel talis qualis à flatibus, secus ac in *Quar-*
tanâ, ubi pariter præcordiorum observare licet compressionem, sed
 quæ *spasmodicam* potius *contractionem* redolet) frigus extremorum in-
 æquale est, in initium noctu plerumq; sumit sine rigore, calor, æstus,
 sitis, & quæ hæc sequuntur incommoda, tanta non sunt ac in *Ter-*
tianâ, durare solet paroxysmus ad 16. 18. 20. & plures horas, ut ab-
 solutò vix paroxysmo, aliter pressò sequatur pede, hyeme, senibus,
 sceminis, magis familiaris est & satis pertinax, &c. In Febre *Quar-*
tanâ, pertinaci Saturni filiâ, præter communia magis sympto-
 mata, notantur horror & rigor intensus, qualis à frigore hyberno,
 dolorem ostocopon inducens, calor succedens inæqualis, minus servi-
 dus, pulsus ferè semper debilis & rarus, urina in principio ut pluri-
 mum aquosa, tenuis, alba, cruda, progrediente morbo crassior,
 coloratior, magis varians, sudor copiosus, fœtidus, acidum redo-
 lans, compressio præcordiorum, sed ut ante de quotidiana notatum,

Spasmodica magis quàm *gravativa* vel *flatulenta*; tenet paroxysmus ægrum ad plures horas, morosi sunt ægri, sputatores, curis, tristitiæ, studiis nimis incumbentes facillè invadit, autumnò maxime, quò tempore accedens diuturna solet esse, vix enim ante solstitium hybernum, imò æquinoctium vernum plenè liberatur æger, &c. *Frequentissimè* autem in praxi observatur Febris, quotidie rediens, sicque ratione periodi nomen quotidianæ Febris extra dubium merita: quoniam autem adjuncta ejus talia deprehenduntur, quæ febris tertianæ potius competunt quàm quotidianæ, vocare illam Practicis libuit non Quotidianam, (quæ non adeò frequens est) sed *Tertianam Duplicem*; quanquam non desint, qui distinctionem hanc non admittant, & vel *Quotidianam spuriam*, vel *secundariam*, vocare malint: Rationem tamen vix video, quâ moti volint vocare tertianam, cum 1. Symptomata & reliqua signa testentur tertianam, non quotidianam. 2. Non possibile saltem, id quod nemo facillè negaverit, sed & credibile maximèque probabile sit, ob dicta modo signa tertianæ, latere fermentum hujus febris in duobus focus, ita ut unum primo, alterum secundo die sanguinem invadat, sicque inter duos paroxysmos semper dies esset intermedius ἀπόπερος, nisi ab altero tunc hoste sanguis invaderetur, sitque ideò reverà & propriè *Tertiana*, cum tertio quovis die redeat, nullòque modò *quotidiana* vocari possit: hinc 3. paroxysmi non soleant esse æquales, de quo postea. 4. Cura etiam aliquantum variet, sicque incautior quispiam, ad nomen magis, quàm naturam febris attendens, si quotidiana vocaretur, desipi facillè atque errare, licet non adeò graviter, possit: Hinc *Celeb. Schelhammer. in Diss. de Genuinâ febris curandi methodò*: monendum, inquit, Duplices tertianas & quartanas, hæsq; triplices, habendas optimo jure duas tresque febres, proprios suos circuitus habentes, adeoque nihil diversas reipsâ ab aliis; singulas quoque suam postulare curationem peculiarem, eâ lege, ut à mitiore incipiatur, eaque, non neglectis tamen cæteris, fortioribus primum oppugnetur remediis: sic citius, quàm reliquas cessaturam spes est, quò factò majora intervalla plus loci relinquunt & Medico alterantibus acturo, & naturæ vires instauranti. Præter verò vulgarem hanc inter Febrim quotidianam & Tertianam duplicem distinctionem, solet ulterius *Exc.*

Dn. Praeses, distinguere inter *Tersianam duplicem* & *Tertianas duas*; in praxi nempe observatur, recurrere aliquando Febrim singulis diebus, ita quidem ut eadem sit vehementia, eadem affligant symptomata, idem planè sit typus, unusque adèd paroxysmus alteri omninò similis quoad omnia, siagula tamen praesentia signa non de quotidianâ, licet quotidie eodem modò recurrat, sed de Tertianâ testari, quæ optimò hinc jure *Exc. Dno Praef.* vocatur *Tertiana Duplex*; qualis etiam est, si alternis quid: diebus, sed in unò die duo paroxysmi, sibi invicem planè similes, invadunt; quæ utraque Tertianâ Duplex rarior paulò est: *Frequentius* autem contingit, ut quotidie quidem ægrum torqueat paroxysmus, sed ita, ut unus alteri non sit similis, verùm primus tertio, quinto, septimo &c. Secundus, die, qui à *μυρ- τις* deberet esse, invadens, quarto, sexto, octavo &c. respondeat: Primum paroxysmum vocare nonnulli solent *originalem*, alterum *emergentem*, huncque præ illo curatu faciliorem judicant, quod uti aliquando contingit, si scil. mitior sit *Emergens*, rigor, æstus, dejectio virium, & reliqua symptomata tanta non sint ac in *originali*: ita ordinariū id non est; contingit enim ut alia quidem adsint symptomata in paroxysmo secundo ac in primo, sunt tamen illa quandoque non minus vehementia; hinc licet e. g. secundum, quartum &c. paroxysmum non comitetur *Cephalalgia*, quæ in primo, tertio &c. ægrum affligebat; adest tamen e contra *cardialgia* ad desperationem usque intensa; qui paroxysmus mitior præ illò vocari nequit: quem admodum etiam paroxysmus secundus *Emergentis* nomen tum solūm mereri videtur, cum febris primò est simplex, postea verò successu temporis sit gemina, sicque alter paroxysmus è primò quasi emergit; non verò si simul in principio statim utraque adsit febris; tunc enim non demum una ex alterâ emergit quasi & generatur, sed propriam quælibet habet originem: Hanc verò Febrim, quæ communiter magis *Tertiana Duplex* audit, ob diversitatem paroxysmorum *Exc. Dn. Praeses* vocat *Tertianas Duas*, easque non ex inutili subtilitate à *Priori* quam *Tertianam Duplicem* vocat, distinguit, quatenus 1. licet in praxi usum talia haberent nullum, Medicum tamen accuratum distincta distinctè tradere, nec ea, quorum diversitatem ipsa ostendit Natura, confundere deceat. 2. Curatio etiam differat, cum in *Priori Tertianâ*

na Duplici, cura utriusque Febris sit eadem; in posterioribus vero, Tertianis duabus, variantia symptomata curam etiam aliquantisper variant. Quæ omnia ad Quartanam etiam applicari facili negotio poterunt.

Th. III.

*Febris Hæctica & Lenta Tabifica distingu
possunt & debent.*

Sunt hæc Febres, de quibus vulgò dicitur, in principio facile quid: curari sed difficile cognosci, in progressu autem facile cognosci, sed difficile curari, quod de Hæctis & Lentis Tabificis effectum ubique ferè in Practicorum libris deprehendere licet: Non autem adeò facile inter Recentiores præsertim, invenias, qui unam ab altera distinguat; hinc verò esse videtur, quod non eandem & uniformem febris Hæcticæ curam apud Autores Practicos reperire liceat, dum alter *Hæcticam propriè dictam*, alter pariter quid: Hæcticam, sed quam Exc. Dn. Præses *Lentam Tabificam* appellare solet, curandam describit, quæ non quivis statim tyro conciliare novit. Observat nempe in praxi Exc. Dnus Præses, aliquando Febri continuæ, rarius Intermittenti succedere febrem corpus depascentem, instar carbonum sub cineribus latitantium, post apertam deflagrationem, qualis in febre continua præcedere soleat, per quam textura sanguinis ita depravetur, ut corrigi vix amplius possit, quare & Hæctica plerumque sit incurabilis; calor enim adest p. n. qui licet remissior sit quàm febris continua præcedens, intensior tamen est ratione consumptionis, marasimum enim inducit, contabescitque insigniter adeò corpus, ut æger sceleton referat, pallet vultus, arida sit cutis, sitis est intensa, sudores adsunt colliquativi, vires nimium quantum prostermentes; hinc purgantia & diaphoretica, cane pejus & angue à practicis fugiuntur: hæcque Exc. Dno Præsidi *propriè Hæctica* dicitur. *Frequentius* autem observatur contabescere corpus, calere etiam p. n. ad modum quid: febris continuæ sed remissioris, & circa vesperam cum exacerbatione; verùm corpus non est adeò aridum & squalidum, nec pallet saltem æger, sed faciem potius ostendit luridam, cachecticis similem,

eilem, aliquam nonnunquam tumentem, quod nos vocamus *Hæ-*
pphens, tanta non adest sitis, nec intensa adeò virium prostratio; de
 aliis autem conqueruntur incommodis, anorexiâ aliquando (quæ ab
aliquibus pro potissimâ contabescentiæ causâ habetur, quibus ta-
 men, cum appetitus dejectus non semper adsit, imò aliquando sit ni-
 mius, non assentimus) difficili respirazione, variâ præcordiorum
 compressione, ructibus, cardialgiâ, aliisque quæ non tam aliquid
Hæctici quàm *cachectici* potius vel, ut vocari solet, *hypochondriaci*, de-
 monstrant; hinc & sudores, licet copiosi, frequentius tamen cum al-
 leviatiōe sunt manifestâ, quàm virium prostratione, secus ac in *Hæ-*
cticâ; quare & lenia *purgantia* & *Diaphoretica*, formidanda adeò
Hæctici nomina, in posteriori hac specie, quæ *Lenta Tabifica* Exc.
 Dno Præf. audit, non admitti saltem possunt, sed sæpè necessaria pla-
 nè sunt, ita ut reliquis, hinc quoque vulgè præscribi solitis, *Antihe-*
ctici nihil aliquando proficiat, nisi Univerſaliora illa præceſſerint;
Purgantia quid: lenia, si adsit anorexia, cardialgia, ructus, præcor-
 diorum compressio gravativa, qualis humoribus pituitosis, dolor
 etiam aliquando urens, qualis humoribus biliosis vulgè adſcribitur;
Diaphoretica verò, si in reliquo potius corporis ambitu varia variis
 etiam ab ægris, aliquando nullis planè expressa nominibus incom-
 moda adsint, compressio quoq; præcordiorum & difficilis respiratio
 molesta sit, sed talis qualis à flatibus oriri solet, id quod Medicus
 practicus haud adeò difficulter hariolatur: Quin & in reliquâ curâ
 ordinariis illis *antihecticis absorbentibus, terreis &c.* jurgi decet non
 tam multa viscida, mucilaginosa, uti in *Hæcticâ* propriè dictâ, quàm
 leviter *Aperientia*, *Anticachectica*, *Crem. tartari, spec. diarrhod. Abb.*
 &c. Quod si & Causam præcedentem consideremus, *Hæctica* propriè
 Exc. Dno Præf. dicta ordinariè *succedit Febribus*, frequentius conti-
 nuis, rarius Intermittentibus: *Lenta* autem *Tabifica* sæpè *absque præ-*
cedente febre, sed vel per se, absque tali manifestâ præcedente causâ,
 vel ab abscessibus aut ulceribus siue internis siue externis oritur; (de
 variis Tabem præcedentibus morbis vid. *Morton. phthisiolog.*) ali-
 quando tamen febrem etiam siue intermittentem siue continuam se-
 quitur, ejusque quasi continuatio, sed remissior esse videtur, in quò
 casu convenit quid: cum *Hæctica*, ratione hujus originis, per reliqua

tamen jamjam adducta signa satis ab illa distinguitur; quid? quod & prognostis generalis haud adeo levem, vel subtilem saltem scholariorum, quam Medicus in praxi attendere nec possit nec debeat, distinctionem harum Februm demonstrat. Hectica enim difficilime & raro; Febris autem Lenta Tabifica frequenter satis nec adeo difficulter curatur. Febres has non ab internis saltem, sed & externis oriri ulceribus vel Abscessibus dixi; aliquando scilicet non semper: notum enim est dari practicos satis Celebres, qui Febres has Hecticas & Lentas Tabificas ab Ulcere vel abscessu hujus vel illius partis interne unice deducant; At, quemadmodum non negatur, aliquando & forsitan frequenter ab internis illas oriri abscessibus; ita tamen universale id non est, observavit enim Excell. Dn. Praeses ejusmodi februm plures, ubi nec signum ullum vel symptoma, nec cadaverum sectio aliquid ulceris aut abscessus demonstrabat; in quo & ἐμὸ ψηφῶν praeter alios habeo laud. supra Schelhammer. cit. Diff. p. 117. & seq. oriri tamen eandem & posse & solere ab ulceribus externis, Ratio aequè suadet ac Experientia, eadem enim ulcerum est ratio s. in internis, s. in externis sint partibus, inficitur utrobique ab iisdem sanguis, qui jam antea infectus aliquando ea produxerat, sicque perpetuus quasi fit circulus, sanguis scilicet inficit & inficitur; periculosiora tamen sunt in internis quam externis partibus, partim ob majorem in aliquibus affluentem sanguinis copiam, partim ob nobiliorem viscerum interiorum actionem, majoremque exinde metuendam machinae nostrae lesionem, partim ob locum applicandis adeo commode medicamentis minus idoneum, aliasque forsitan rationes; Experientia verò id non tantum in Ulceribus diuturnis, sed & in scabie demonstrat, quam Febris etiam Lenta haud raro comitari solet, ubi tamen & purgantia & diaphoretica non excluduntur, licet in eodem, quò aliàs, gradu, exhiberi tamen non debeant. Quis etiam absque precedente Febre vel Ulcere s. interno s. externo oriri possit Febris lenta Tabifica, dubium non est à p. n. sc. dispositione partium chyli dispensationi & sanguinis depurationi inservientium, quae vel acrimoniam vel forsitan aliquando vappescentiam vel aliam denique ad nutriendum ineptitudinem, defectumque partium roscidarum, balsamicarum, chylosarum, vel quocumque partes nutrientes insignire velis nomine, sanguini inducat e. g. tumores, ob-

struatio-

fructiones glandularum mesaraicarum; quarum etiam glandularum ut & pancreatis succum visciditate auctum *Sylvius* accusat. Imò Febres ejusmodi à nimio corporis exercitiò, labore continuatò, inedia diuturniore, irà vehementiore, tristitia etiam & animi mœrore &c. observantur; quæ omnia acridinem quid: defectumque partium nutrientium sanguini inducere apta sunt, non tamen præcisè *Acidis* particulis sanguinem cumulant, quas plerumque accusare solent *Recentiorum* plurimi, inter illos maximè, qui easdem Febres à solis *alceribus* deducunt: Ne enim urgeam, ingens satis esse postulatum, in omnibus ulceribus non nisi *Acidum* peccare, utpote quod & *Aliorum* quoque *salium* ad discindendos, discerpendos tubulos, ulceraque constituenda aptitudo, & varii saniei & puris odores atque sapes, non saltem acidi, & ipsa cauteria lixiviosa, ulcera actu inducentia, testibus fonticulis, & denique dolores ulcerum, non saltem quales *Acida*, sed & vagi, ignei, inflammatorii, talesque quales lixiviosa cauteria inducere solent, variaque alia à *Cl. D. D. Bægelio, Practico Gœppingensi felicissimo, Fautore & Amico colendo, in Disput. inaug. de Ulcerib. Antiquè sub direct. Exc. Dn. Præsidis*, adducta, dubium reddunt; Si quis non propriam saltem rationem variisque erroribus obnoxiam phantasiam, sed ipsam experientiam variaque hinc inde occurrentia phænomena consulat, observabit quidem, adesse aliquando mœrorem, tristitiam, appetitum nimium, alvum adstrictam aliaque *Acido* adscribi solitis symptomata; *aliquando* tamen calor adest insignior, urens, sitis insignis, alvus magis liquida &c. quæ certè *biliofis, alcalinis, sulphureis*, ad minimum prædominantibus, libentius adscriberem quàm *Acidis*; hinc & in posteriori casu, præter Refrigerantia, Infringentia Terrea, teste experientia, etiam *Acidula* prosunt, quæ contra *Acidum* vix suaderentur; hinc & laudatus *D. Schelhammer*: cum pluribus forsitan *Aliis de Antihæctico Poter. sive bezardico Jovioli*, dubitat, num antihæcticam vim peculiarem possideat; nulla enim, inquit, ejus in stanno indicia apparent, nisi quis *Acidum* absorbendo agere existimet; quod tum demum admitti poterit, ubi *Acidum* in Hæcticis peccare fuerit demonstratum, quod huc usque præstitum non est.

Chartis hæc jamdum illeveram, cum & à *Sennerto, Fernelio,*

dubioque procul Aliis pluribus, duas has febres Hecticam & Lentam Tabificam, sedulo, nonnihil etiam à *Willisio*, distinctas vidi: Quia tamen casualiter paulò, ac hïc, factum, quin & à Recentissimis Scriptoribus non saltem distinctè non tradantur, sed & in ipsa praxi adhuc hodiè confundì frequentissimè soleant, eorum, quæ ad illustrandam hanc thesiam, rudi licet, nec uti decebat, accurato fatis penicillo scripseram, non poenituit.

Th. IV.

Expletio Desiderii, quò in hunc vel illum Cibum aut Potum avidè fertur Febricitans, Febrim aliquando, non semper curat.

Vulgare est, apud plebejos maximè, quòd si quis Febricitans avidè in hoc vel illud cibi vel potus genus feratur, explendum esse ipsius desiderium, sive cibus ille vel potus secundum ordinarias Diætæ regulas sit inter salubres sive non, tot enim proflare exempla, & loqui quotidianam plurimorum experientiam, qui concessò avidè expetitò ejusmodi potu vel cibo, à febre liberati fuerint, *die das Sieber weggeessen oder getrunken haben*: Jucundum profectò medicamenti genus, quod, nisi paradoxum nimis esset atque Empiricum, denegari nemini salva conscientia vel posset vel deberet. Quod si tamen accuratius paulò in ejusmodi exempla, aliaque huc aliquid forsan contribuentia phænomena, inquiratur, observabitur 1. plerumque non expeti absurda, quod in Picâ gravidarum fieri solet, nec semper cibos vel potus tales, qui vel in genere corpori nostro, vel in specie subjecto ægotanti s. ratione constitutionis naturalis s. respectu morbi, quò laborat, insalubres judicantur, sed aliquando cibos satis in se, & respectu ægri salubres, in majori tamen, quàm aliàs, quantitate, 2. ordinariè magis salutarem expleti desiderii effectum observari, eò tempore quò morbus ipse ad declinationem jam vergit; hinc ne unicum quidem *Excell. Dn. Praeses in diffusiõnâ suâ Praxi observare potuit*, quem in principiò statim febris expeditus & concessus

ejus-

eiusmodi cibus vel potus iuverit. 3. Antequam desiderio tali capiatur æger, plura sæpè medicamenta Antifebrilia in usum ducta fuisse. 4. cedere sæpè febrem sponte suâ absque vel medicamentis vel præsentibus & expletio eiusmodi desiderio, quippe quod non in omnibus adest Febricitantibus. 5. Fieri aliquando ab assumptio tali cibo vel potu evacuationem quandam e. g. vomitum, &c. 6. Maximam tamen esse affectuum Animi uti in producendis ita & curandis Affectibus corporis efficaciam. Ad quæ si quis sedulo attendere velit, dicendum videtur 1. sæpissimè forsitan circa hoc punctum committi fallaciam, ut cum Logicis loquar, non causæ et causæ; quod si enim, antequam desiderio hoc teneretur, æger sub Medici jam fuerit curâ, debitisque usus fuerit medicamentis secundum observationem 3. quis, quæsitio, qui sanam magis rationem, quam ineerti vulgi strepitum, sequi cupit, effectum, si sequitur, salutarem, non prægressis potius medicamentis, quæ & Ratio & Experientia in talibus affectibus commendat, adscriberet, quàm avidè expetito & concessio cibo vel potui, remedio extraordinario & paradoxo. 2. Cùm phænomenon hoc non in principio statim, sed declinante jam febre observari soleat sec. observ. 2. rarum autem non sit, sponte, dictio præsertim declinationis tempore, cedere febrem absque vel medicamentis vel eiusmodi desiderio sec. observ. 4. absurdus aded non esset, qui Naturæ (reservo hoc nomen, ob loquendi compendium) potius opus hoc adscriberet, quàm cibo vel potui concessio, crederetque idem fuisse obventurum, licet nihil extraordinarii circa appetitum ægri contigisset. Quod si tamen 3. cibi eiusmodi vel potui assumpti sint salubres, & non saltem naturali, sed & præsentis p. n. quâ laborat æger, constitutioni accommodati sec. observ. 1. haud incredibile, quin probabile potius est, (cùm vix ullum sit alimentum, quod non simul possideat vim quandam medicamentosam, præsertim si in majori, quàm aliàs, quantitate sumatur) ingestum avidius eiusmodi cibum vel potum vices etiam medicamentis explere, sicque morbum tollere, non tanquam cibum vel potum avidè appetitum, sed tanquam medicamentum, maximè cùm alia jam plerumque præcesserint, ipseque morbus, dum effectus talis, licet non aded, ut vulgò creditur, frequens, contingit, sit in declinatione. Sin verò 4. vel qualitate adversâ, vel

nimia quantitate ingesta ejusmodi vel vomitum, vel si potulenti quid fuerit, largam forsan diaphoresin aliamve ejusmodi evacuationem cieant, fec. observ. 5. morbum pariter aliquando tollere possunt, sed æquè ut medicamentum evacuans, non ut cibus vel potus avidè appetitus. 5. Est tamen observ. 6. non omninò forsan de nihilo; quanta enim sit pathematum animi vis tam in inducendis quàm curandis morbis, vix quisquam Medico practico melius perspicere poterit, consentiente planè Ratione, cum enim spiritus ad quasvis actiones corporis nostri concurrant, quin eidem quoque varias inducere possint mutationes, nullum est dubium, quare & locum inter res non naturales Animi pathemata obtinuerunt, quæ pro diversâ sui ratione corpori nostro modò profunt modò nocent; imò quàm varios, & quos, nisi experti, vix crederemus, in spiritibus & sanguine, & consequenter totò corpore eadem excitent motus, quilibet in se ipsò experitur, surò aliquando cum commodo, aliquando cum damno: quæ prolixius paulò *D. D. Schmelz. Practicus, nò fallor, Dresdens: in Posit. inaug. sub Direct. Exc. Dni. Presid.* deduxit, ubi passionum animi sæpè causam, frequenter productum, non rarò tamen Remedium morborum, uti nonnunquam etiam impedimentum curationis esse demonstrat, eoque refert & Febrim illam, quæ peregrinos (non Helvetios saltem, quorum propria esse vulgò creditur, sed & aliarum nationum quosdam) ex nimio patriæ desiderio, sicque spirituum & sanguinis, à tali Animi pathemate, motu & mixtione turbatâ invadit, quam vulgò vocant *das Heimgoch*; in curandis autem morbis, quid Ira, Terror, Confidentia erga Medicum, Patientia, Conscientia etiam, Gaudium præprimis atque Hilaritas ægri decumbentis possit, quippe quæ plus sæpè profint quàm plurima medicamenta, per Rationes & multiplices *Excell. Dn. Presidis Observ.* deducit: Quod si E. tanta est Animi affectuum vis in curandis etiam corporis affectibus, inveniatur forsan paradoxa illa febris per cibum aut potum avidè expetitum Curatio aliquod tandem fundamentum, præter ea, quæ jam diximus, in illâ spirituum, ob expletum desiderium, exultatione quasi, vel quocunq; exprimere velis vel possis nomine peculiarem illum spirituum totiusq; Mass. Sang. motum, quem cuivis in seipso, ob concessam quoddam impensè desideratum, facilius

cilius experiri licet quàm debitò exprimere nomine; quomodocun-
 que autem voces, manebit in genere peculiaris spirituum & sangui-
 nis commotio, quæ cum extraordinaria sit & inconsueta, imò in iis,
 qui Animi Affectus aureò mediocritatis frænò non adeò benè coër-
 cere norant, satis sine dubio insignis, fieri vix potest, quin notabilis
 etiam fiat in corpore nostrò mutatio, quâ aliquando Febrim quoque
 quomodocunque curari posse, haud adeò præfractè negabo, maximè
 si febris per se jam ad declinationem vergat, sicque non amplius vel
 medicamentis, vel quæ horum vices nonnunquam implent, animi
 pathematibus, inductisque ab his motibus, adeò pertinaciter res-
 stat: hinc &, denegato ejusmodi cibo vel potu, si febris non saltem
 non cedere, sed & augeri videatur, si aliam causam admittere non
 velis, conceptæ id forsan tristitiæ, vel, quod forsan frequentius, ve-
 hementi iræ adscribi poterit. Quanquam autem credibile tandem
 evadat, dictò modò, in iis maximè, qui Affectibus fræna laxant,
 sicque majores, ab ejusmodi spirituum & sanguinis commotionibus,
 subeunt mutationes, Febrim, per se ad declinationem vergentem,
 penitus aliquando curari posse; Remedium tamen manet Empiri-
 cum, quod à Medico Rationali, nisi forsan cibus vel potus expetitus
 in se placè sit salutaris, nunquam suadendum.

TH. V.

In Phthisis Curatione ad Febrim semper respiciendum.

Quàm difficilis sit Phthisis Curatio, totuplices Medicorum æque
 ac ægrorum querelæ, horumque sine ulla sæpè Experientia, testantur,
 quare & communi ferè Practicorum suffragio, in phthisi perfectâ &
 consummatâ, tanquam incurabili planè, ad animam potius quàm
 corpus cura dirigenda censetur; observavit tamen unus & alter
 Practicus aliquot perfectæ & consummatæ phthiseos cura-
 tæ exempla. Quemadmodum autem in morbo, licet haud adeò
 desperato, difficilior tamen sit cura, presentibus contraindicantibus,
 quod enim unum indicans cum fructu agendum suadet, alterum
 rur-

rursus, tanquam sibi noxium disuadet: Ita haud vulgaris in tali casu Medici requiritur prudentia, quâ potissimum distinguere se ab Empiricò valet, ne unicum saltem, & quod primò forsan ipsi occurrit, indicans sequendo, huic vel illi symptomati occurrat, sed alterum interim quod fortassis magis vel æquè (suo sensu) indicabat, exasperet & augeat: Cujus exemplum præbet & *phthisis*, in quâ præter tussim, aliaque consueta phthisicis symptomata, *febris* quoque adest lenta, quæ prout vel mitior est vel vehementior, minus etiam vel magis urget, Medicique ad se trahit operam; quemadmodum & reliqua symptomata aliquando magis, aliquando minus urgent curamque postulant e. gr. *tussis*, *expectoratio*: *fluvius* etiam *alvi* nimius & *p. n.* (non quivis copiosus, solent enim aliquando phthisici quoque copiosè dejicere, quod, licet pessimum aliàs habeatur signum, terrorem tamen nec Medico incutit nec ægro, si accidat in iis, qui simul appetitu gaudent nimio, cum enim multum ingerant, multum etiam, & plusquam ordinariè solent, egerant, necesse est) curam ad se trahit, taliaque exspectat medicamenta, quæ promovenda aliàs *Expectoratio* prohiberet. Præ aliis autem *Febris* quoque est, quæ Curæ ordinariæ remoram injicit: Communiter sc. à Medicis, uti in aliis ulceribus diuturnis, ita & in ulcere pulmonali sive *phthisi* commendati insigniter solent *Decocta Lignorum*, *Sassafras*, *Guejaci*; *Radic. Chin. Ireos*, aliorumque calidiorum paulò; de quorum optimis effectibus Practici tam Veteres quam Recentiores hinc inde testantur, ut ab aliquibus tantum non pro solis & universalibus in hoc affectu haberi videantur remediis. Verumtamen verò accidit non rarò, ut *Febris*, quâ ejusmodi ægri laborare solent, valdè sit *intensa*; quò in casu, calidiora ejusmodi *Decocta*, præprimis *Ligni Sassafras* vel alius etiam formæ medicamenta, suaderi à Medico Rationali, non Empirico, nec possunt nec debent; magis enim aliàs semper intenderetur *febris*, præcepsque fieret ad mortem lapsus, antequam *Decocta* illa suam in curando ulcere absolverent operam; inò nec impossibile esset, ut, licet *decocta* illa continuata n̄ us curarent, æger interim, curatò etiam ulcere, ex *febre* tamen, nimis & quotidie magis per *decocta* illa *intensa*, viriumque defectu moreretur. Mutanda itaque paulisper in tali casu cura & ad *Febrim*

brum præcipuè, prioris tamen indicationis non omninò obliuiscendo, dirigenda. Cuius quidem *cautela* in praxi maximè obseruandæ mentionem etiam præ aliis faciunt *Sennertus*, & ex paulò Recentioribus, *Willisus*; quin ex Recentissimis quoque *Morton*, qui eam in *suâ phthisol.* non semel inculcat: Hi tamen, præcipuè duo priores, calidiora & sicciora talia in eò saltem casu prohibita volunt, ubi spes salutis omnis jam decollavit: Hinc & *Beatus nosster Hasenrefferus* in *Disput. de Phthisi* quoad summum gradum, *inquit*, etiamsi jam omnis spes salutis quasi contabuerit, haud tamen deservendus est *eger*, sed eidem, si non ad evitandam, tamen ad remorandam mortem, medica manus supponenda; quò in casu, *pergit Ille*, docet *Cl. Sennertus*, humectantibus solùm, refrigerantibus ac nutrientibus corpus extenuatum reficiendum: Sic enim vita aliquandiu protrahitur: medicamenta etiam, quæ ulceri conveniunt, & extenuato corpori profuant, ita misceri & attemperari queunt, ut medicameata unâ parte ulcus purgent, abstergant, & siccent, alterâ verò corpus reficiant. Et *Willisus*: in hoc casu, (ubi scil. phlogosis adsit in gutture cum dolore admodùm molesto, quod morbi deplorati facti signum habeatur certissimum) *inquit*, pulmonis mundificatio, nec non ulceris abstergio & exiccatio frustra intenduntur: nam medicamenta quæq; calidiora, in eos fines destinata, & in phthisi incipiente satis comoda, in confirmatâ intolerabilia existunt, quatenus nempe pulmonis phlogosin augentia, febrim hæcticam, sitim, vigilias, aliaque symptomata perquam intendunt, aut de novo acciunt: quin verò in tali morbi huius statu, ubi tantum vitæ protractio cum *εὐφορία* & *εὐδρασία* proponitur, ea potissimum remedia conducunt, quæ sanguinis fervorem compescunt, præcordia astuantia contemperant, atque spiritus instaurant & blandè demulcent. Verumenimverò non in hoc saltem extremo casu, sed & ubi adhuc haud exigua superest curationis spes, & quocunque demum morbi tempore, cautela hæc oculis & animo perpetuò obversetur, quotiescunque ex variis causis sive internis sive externis, febris juncta vehementior sit, quod non in summò saltem morbi gradu, sed & in medio, imò sæpè in principio statim morbi contingere solet, id quod etiam *Willisii Conterraneus*, *Morton*, vel tribus saltem verbis notasse

videtur: hinc, licet etiam *Expectoratio* omni studio sit promovenda, quòd si tamen simul intensior adsit febris, quamvis & expectoratio sit difficilis, proindeque validiora paulò & calidiora, mucum viscidum attenuantia e. g. sperma eeti, flor. sulphuris, benzoës, rad. ireos, gummi Ammoniac. &c. requirat, *febris tamen intensior* ea ordinariè non admittit, nisi forsan extrema adsit necessitas, statusque sic fatis periculosus, hinc difficili respiratione & metuendâ suffocatione, illinc intensâ nimis febrè ingens ægro periculum minitante; quibus casus præ aliis, prudens omninò Medici practici iudicium requirunt.

TH. VI.

*Menses suppressi per Emmenagoga non
semper ciendi sunt.*

Inter *Res non naturales* meritò referuntur & Evacuaciones variæ, interque has solennis illa sexûs sequioris menstrua, utpote quæ non secus ac reliquæ, pro diversâ sui ratione & salutaris est corpori fœminino & noxia; salutaris sine dubio, si debito modò excernendus ille quovis mense sanguis fluat; talem enim ex sapientissimi & providi maximè in futuros casus Creatoris voluntate nata est fœmina dispositionem, ut non tantum sufficiens pro individui sui conservatione, sed & pro futuri aliquando fœtus nutritione, alimentum præparet: Ne verò succi hi, dicit *Excel. D. Bohnius*, quos in aliena commoda cumulat eadem, copiâ & mole ipsi extra gestationis aut lactationis negotium exitiosi evadant, statim temporibus vasa deplentur, tantumque illius massæ rejicitur, quantum pro allevando parum corpore huiusque viribus congruum, donec congestis pristinis copiis, nisi imprægnatio superveniat, novam sarcinam denicò deponat eadem mulier. Quò modò Fermento vel Utero innato, vel circa eundem congesto, à salibus, cum alimentis deglutitis, ac cum succi alibilis redundantia ad uteri tubulos devolutis, derivando, vel denique è longinquo, à Lunâ emendicando, opus non erit, cum ipsa ex necessitate dispositionis fœmininæ contingens sanguinis abundantia & turgescencia, unâ cum uteri conformatione, vasorumque

ela-

elasticitate, ad hoc opus videatur sufficere: plura circa hanc hypothesin desiderans adeat præ aliis *Cl. Bohni Circul. Anat. physiol. & Cl. Bergeri, Prof. Witteberg. Diss. de Suppressione Catameniorum*: Quibus tamen, ut & quibuscunque sententiæ hujus Patronis sequens cum dictâ hypothesi, licet omnium aliàs facilimâ, conciliandum proponere liceat phænomenon: *Observatus* in praxi, in communi suppressione mensium, Emmenagoga effectum suum non præstare, nisi circa illos demum dies, quibus aliàs in statu naturali redirent menses, exhibeantur, non verò tempore intermedio: Quæritur E. cur turgescant, ὄργασμος, nisi ille adsit e. g. quartâ post primam fluxûs suppressionem septimanâ, tempore scil. quo fluxus naturaliter redire deberet, illisque diebus menses per menagoga cieri possint, non verò quintâ, sextâ, septimâ hebdomadâ, ubi major adest sanguinis quantitas quàm quartâ? cur octavâ, tempore rursus ordinariò, non verò nonâ, decimâ, undecimâ, in quibus tamen rursus turgescere magis deberet sanguis, quàm octavâ? cur duodecimâ, tempore iterum fluxui debito, non verò decimâ tertiâ, quartâ, vel quintâ? & sic porro. *Evadit* autem eadem solennis excretio noxia valdè, si vel nimia sit, vel dolorifica, vel suppressa; Suppressionem maximè fecundam variorum malorum matrem esse, quotidiana, me etiam tacente, loquitur Experientia; Quemadmodum autem in ejusmodi casibus præcipuam curam in restitutione evacuationis illius ad eò salutaris positam esse nemo nescit; ita varios tamen aliquando in praxi, circa mediâ ad scopum illum ducentia, committi errores, nullam pariter dubium est: Dari enim Casum non unum, ubi suppressi licet menses, per Emmenagoga tamen cieri non sunt, Cordatorum Practicorum nonnulli jam dudum monuerunt, e. gr. *Sennertus, Wedelius &c.* ipseque præ aliis *Exc. Dn. Præses*, qui inter aliâs plures hanc quoque *Cautelam*, in praxi maximè observandam, tam publicè quàm privatim urgere solet. Præter scil. *Pregnantes & Lactantes*, quibus menses absque incommodò, aut requisitâ curâ, fluere non solent, accidit v. ut à præcedente insigni & copiosâ sanguinis evacuatione e. gr. à casu, vulnere &c. menses subsistant, sive potius non fluant: in quò casu quis, nisi Empiricus, causas morborum non attendens, medicamenta Emmenagoga sive menses pel-

lentia præscriberet, cum sanguis, qui expelli debeat, ob præceden-
 tem jam copiosam evacuationem, non adit? non enim statum illud
 tempus est, sed abundantia & turgescencia, quæ sanguinem ad so-
 lennem illam evacuationem urget; in tali autem casu redibunt vel
 sponte, post aliquod tempus, vel imperatâ bonâ victûs ratione sic-
 que restauratâ debitâ sanguinis quantitate, menses. 2. observare li-
 cet, non rarò *post præcedentes febres* sive continuas sive intermitten-
 tes, emanere menses, ubi scil. pariter debita sanguinis & feri, à præ-
 cedente morbo dissipati & absumpti, quantitas non adest, quæ Em-
 menagoga rursus exulare jubet; aliquando enim incommodi exinde
 agræ nil quod vel sentiant, vel timeant, habent, si sc. alia sympto-
 mata curam postulantia non adsint: hinc Regula *Cl. Wedelii*: Ubi-
 cunque à mensibus suppressis nulla naturæ vel actionum naturalium
 læsio vel actus adest, vel ex hoc capite imminet, cessat indicatio
 menses movendi; maximè si statò tempore motûs hujus intentati
 vestigia à naturâ prodantur nulla: & paulò post *Idem*, nunquam,
inquit, menses fluere nõrunt & ὀργασμὸν pati in utero, nisi redunda-
 verit in corpore sanguis & motu suo ὀργασμώδεος huc feratur: pel-
 las ergò, Empirice, quantum velis, vel ipsâ sabinâ aliisque potenti-
 bus propinatis, frustra erunt omnia, nisi sanguinis consensus acces-
 serit universalis. Quod si autem post morbum ejusmodi non men-
 ses saltem emanent, sed & ex defectu illo sanguinis & feri, (non
 mensium, qui tunc non Causæ, ut sæpè Medicorum putat vul-
 gus, sed symptomatis concomitantis rationem habet) quin for-
 san ipsorum viscerum in efficiò remissione, aliqua sentiantur incom-
 moda, e. g. nutritio læsa, macies, virium debilitas &c. cura quidem
 desideratur, non tamen ad pellendos menses, verum ad debitam
 sanguinis quantitatem & crasim, viscerumque texturam restituen-
 dam, quò nomine *juscula alterata*, præter alia, meritò commendan-
 tur, quæ præter virtutem alterandi, nutriunt etiam, sanguinis
 quantitatem restaurant, unà cum *Gelatinis* &c. aliisque anatrepticis
 & analepticis: hinc & *Sennertus lib. 4. prax. part. 2. sect. 2. cap. 3.* in
 febribus, *inquit*, & similibus morbis, qui hepar debilitant, sangui-
 nemque ab eò generatum in totò corpore absumunt, non solùm ni-
 hil sanguinis superflui, quod singulis mensibus evacuetur, redundat,
 sed

sed & ob ejus defectum nutritio læditur & corpus emaciatur; ideoque errant, qui in talibus casibus menstrua provocantia exhibent, cum sanguis, qui evacuetur, non adsit; quem paulò post bonâ potius victûs ratione reparandum suadet. Præter verò hos à citatis Autoribus adduci solites, datur 3. Casus, ubi pariter quidem post febrem sive continuam sive intermittentem menses emanent, sed cum variis Chloroticarum symptomatibus atque incommodis, quibus tamen juncta sunt talia, quæ non tam crassum & viscidum, familiarem aliàs Chloroticis sanguinem, quàm potius præter sanguinem cum lymphâ deficientem, ejusdem particulas calidas, sulphureas, biliosas, acres, tenues p. v. & volatiles effrantes, indicant, qualia sunt pallor ad luteum magis quàm lividum accedens, calor p. n. sitis, urina tenuis, justò magis tinctâ, pulsus celer, frequens, phlogoses &c. de quò integr. vid. Disput. inaug. Beati D. D. Braunii, Physiçi Næroling. Amici, dum viveret, suavissimi, sub Direct. Exc. Dni Pras. habit. ubi non modò non juvare, sed & maximè nocere, illasque molestias augere Emmenagoga; prolixius demonstratur, Curaque potius per Absorbentia, Resistentia temperata, Refrigerantia, pulveres, aquas, gelatinas juscula alterata, instituenda proponitur, confirmante hanc methodum felici Experienciâ. Imò etò similis datur modò recensito casus, ubi, licet nullus præcesserit morbus, sed agræ in statu adhuc versentur neutro, sive sanitatis latitudine, cùm actionibus adhuc suis obvenadis aptæ sint, adsunt tamen, præter ordinaria Chloroticarum, recensita modo symptomata, & signa, quæ gradum ad futuram forsan febrem lentam tabificam sternere videntur, ubi pariter non Emmenagoga, symptomata illa plus exasperantia (licet in tali casu ab Exercitatissimis etiam Practicis, quibus nec Experienciæ deest nec judicium, præscribi aliquando soleant) sed, uti in priori, Refrigerantia, etiam Emulsiones ex seminibus refrig. &c. optimo cum fructu suadentur; sponte postmodum absque ullis medicamentis vel aliquando levissimis saltem adhibitis emmenagogis, qui antea ferissimis non obediebat, redeunte menstruo fluxu. 5. Denique datur Casus, ubi Menses à tali quidem Causa, quæ emmenagoga secundum Meth: Med. requirit, supprimuntur; fit tamen ut sanguis, ob cumulatam sui copiam & turgescentiâ, cum per ob-

stru-

obstructas ordinarias vias non possit, exitum per alias e. g. *vasa pulmonalia* quærat, sicque *hæmoptoën* excitet, aliquando magis, minùs aliquando noxiam, (non enim quamvis hæmoptoën, magnum inferre damnum *in Lætionib. publ. Exc. Dn. Præsid.* movisse memini, quippe qui non semel ægras ejusmodi plethoricas, vel suppressione mensium, vel feбри quadam laborantes tractaverit, quæ magnam satis sanguinis copiam, quovis etiam febrili paroxysmo ejecerint absque ullo subsequente damno, imò forsan non sine aliquo fructu) in quò casu ordinaria è *Fonte Pharmaceut.* communiter præscribi solent *Menagoga*, quæ tamen, licet à primariâ causâ indicentur, nec Ratio nec Experientia comprobant, in tali præcipuè casu, ubi insignis ægro hæmoptoë minatus damnum; commovent enim *Emmenagoga* sanguinem, orgasmum ei inducunt, nec tamen præcisè ejusdem impetum ad uterum determinant, sed quaquaversum eundem, sicque ad pulmones æque ac uterum propellunt; cùmque in supposito casu minorem in pulmonibus, jam antea læsis, & ad quos trita quasi jam est via, quàm in obstructis vasis uterinis, inveniant resistentiâ, mechanicâ prorsus necessitate eò potius determinatur impetus & affluxus sanguinis, ubi resistentiâ est minor, sicque hæmoptoë non sine ægræ periculo augetur: Meliora autem in tali casu meritò judicantur *Repellentia* (quæ Experientia quotidie laudat, nec circulus sanguinis mechanicæve leges improbant) è *Fonte* præcipuè *Chirurg.* e. g. *V. S. in pede, cucurbitula frictiones calidæ, pediluvia calidæ, &c.* quibus sanguinis impetus à superioribus ad inferiores corporis partes determinatur, ipsique, quaquaversum aliàs ruituro, via quasi ad uterum monstratur, frequenti, cui plus in ejusmodi casibus, quàm soli facile erroribus obnoxie Rationi fidendum, Experientiâ id demonstrante.

TH. VII.

Quoad usum Repellentium Recentiores verbis multum, re ipsâ parum à Veteribus differunt.

Acrius contra medicamenta à Veteribus in curatione tumorum laudari solita *Repellentia* debacchari solent *Recentiorum* plurimi, par-

partim, quòd impossibilis planè sit humoris affluentis Repulsio, quippe quæ cum sanguinis motu pugnet, cum sanguis à corde perpetuò ad partes propellatur, regredi verò per easdem vias nesciat; partim quòd ipsa tumorum causa obstructio, per medicamenta ejusmodi Repellentia, frigida & adstringentia augeatur, ipsi vasis elapsi & tumorem constituentes humores frigidiores, crassiores, viscidiores, ad motum ineptiores reddantur, sicque non saltem per Repulsionem, utpote impossibilem, regredi nesciant, sed & postea per Digestionem, Discussionem difficilior fiat cura, maximè cum ipsa testetur experientia, non rarò adhibita ejusmodi Repellentia, abscessus, gangrænam, sequi, cum humores & per se & magis adhuc per repellentia in motu impediti atque stagnantes corrumpi debeant, præprimis cum Repellentium pleraque gaudeant Acidò. peccans stagnantium succorum Acidum augente; partim denique quòd citius, tutius, & jucundius omnes inflammationes, tumores & dolores per Discutientia, stagnantes, viscidos, crassos humores Resolventia, Attenuantia, Incidentia, Absorbentia, Anodyna, feliciter tollantur. Equidem non ad eò malè à Recentioribus istis, ut sibi suisque videntur, Medicinæ Reformatoribus omnia hæc dicuntur; præstat tñ. ut loquitur *Excell. Dn. Præses in Lætion. publ.* præ acri refutatione, imò dirà duraque condemnatione, sicut in aliis, ita & his, potius melior explicatio, conciliatio, moderatio, limitatio. Scil. damnantur passim ab illis Veterum dogmata, licet sæpè neglecta nec intellecta, quotusquisque enim, quæso, illorum est, qui non rejicere statim omnia, si vel terminos saltem Veterum sapiant, quàm potius limitare eadem, cum aliis conferre, melius explicare, & tandem quantum possibile, cum Recentiorum cogitatis conciliare studeat? quod tamen uti non rarò circa alia, ita & circa hæc ipsam, de quò agitur, punctum, medicamentorum Repellentium usum, licet non omninò, aliquomodo tamen fieri posse & debere videtur. Quod si enim nostrorum in Arte Majorum praxin & curandi felicitatem perpendamus, credibile vix evadit, licet in Theorià & phænomenorum explicatione rem non semper acu, secundum hodiernas hypotheses (hypotheses enim non principia talia rectè dicit *E. Bartholinus*) tetigerint, potuisse tam crasse omnes, quorum tamen plurimos acutarum satis narivam fuisse

se negari nequit, in praxi quoque errare, & talia commendare medicamenta, quorum noxam, si tanta esset, non potuisset non frequens tandem per tot secula usus detegere, tam stupidi enim nequam concipiendi sunt, ut noxiam eorum usum in diffusa æq. è & feliciori non raro, ac Recentiorum praxi, non animadvertent, hæc vel nocens aded non est talium applicatio, nec tanta, quibus vulgò proscindi solet, meretur convitia, vel non tam frequens ipsorum apud Veteres quoque fuisse videtur usus, maxime cum non nisi in principio adhiberi, Digerentibus plerumque misceri, totque casus, ubi proficua non sint, excipi soleant: evolvantur Veterum monumenta, quot & quantas cautelas circa repellentia posuerint, quas si necesse est, à Modernis tam acriter contra Veteres debacchantibus repetitas sed absque mentione Veterum monstrare licet. Accidit verò non raro, ut Veterum curandi methodus in theoriâ rejiciatur, in ipsâ tamen postmodum praxi, eadem, quæ à Veteribus, præscribantur medicamenta: imò qui Veteres sibi familiares reddidit Præcticos, simul & hodiè jungit Modernos, reperiet in horum tractatibus mirè de prædicata sibi solis adscripta medicamenta, quæ ex *Foresti, Cræronis, Solenandri, Ferneli, Plateri, Paracelsi, Crollii &c.* voluminibus ac observationibus de verbo ad verbum de-ex- & transcripta sunt: e. g. in *lætero* Veteres bilem nimiam quantitate (non exclusâ qualitate) peccantem minuere, evacuare, jubent: Reclamat Recentiorum non unus, viscidum nimis esse sanguinem, peccare bilem non in *excedente sed deficiente quantitate*, bilem sanguini restituendam, promovendum ipsius proventum &c. Quòd si autem ad praxin deveniatur, eadem planè *Antidærica*, sæpissimè ne formulis quidem mutatis, adhiberi videas, variatis saltem nominibus, ut quæ Veteribus bilem in sanguine minuentia, Recentioribus bilem generantia vocentur: Pari ferè modò se res circa medicamenta Repellentia habere videtur: Sunt inter Repellentia fortiora *Adstringentia, terreo-styptica, Saturnina, alcalina, calces, preparata, pulveres erysipelatodes &c.* e. gr. *bol. armen. terr. lemnia, creta, cerussa, lithargyr. corallia, visc. quercin. malicorium sive cortex granas, rad. tormentill. alum. terra Vitriol. Cineres &c.* Hæc verò omnia & adhuc plura ab iisdem Reformato-
ipsa,

 ppla, quae Veteres Repellentia, Refrigerantia, Adstringentia, Recen-
 tiores Acidum stagnantium liquorum Absorbentia nominant: Mi-
 scent scilicet quandoque haec cum spirituosis e. g. *spiritu vini Camphorae*
 qui tabulas penetrans suam vim aperiat, ut agitatae sic & attenuatae
 particulae acidae peccantes in addita Absorbentia transeant, & lo-
 cum in illis a cito avolante spiritu vini relictum, cum vacuum dari
 non possit, necessario repleant: At & Veteres Digerentia Repellen-
 tibus miscenda frequentissime inculcant. Frequens quoque Vete-
 ram Refrigerans & Repellens est *Camphora*: commendant vero ean-
 dem & ad caelum usque extollunt Recentiores, non quidem tan-
 quam *Repellens* & *Refrigerans*, sed tanquam *Calidum* potius, *Disca-
 rians*, *Attenuans* medicamentum, & recte quidem, calidam enim eius
 naturam, praeter vires manifestas, non ergo saltem, quae cortex est
 radice arboris *Cinamomi*, *baccifera* (licet haec rarior sit, vulgaris enim
Camphora, non *corticem* hujus radice, sed propriam *arborescentem cam-
 phiferam nuciferam*, pro sua agnoscit matrem) sed & ipse penetrantissi-
 mus & peculiaris odor satis demonstrat. Praeter vero *Camphoram*,
 sunt adhuc plura *Repellentium* Catalogo a Veteribus inserta, & sub
 tali nomine in usum ducta e. g. *alsin. lentic. palustr. spermaranar. ace-
 tum, oxycrat. pulver. erysipelatod. variis &c.* quae a *Repellentium*
 quoque hostibus, sed sub *Attenuantium*, *Digerentium*, *Resolven-
 tium* titulo, multoties commendata reperire licet. E *Reliquis* vero
 Veteribus sub *Repellentium* nomine venientibus, quae nec absor-
 bendo nec attenuando secundum Recentiorum placita agunt, aded-
 que tanquam vera *Repellentia*, vel potius, frigida, succos viscidos,
 crassos magis incrassantia, sicque noxia & rejicienda ipsis videri
 possent, plurima sunt *Anodyna*, quae a Recentioribus aequae ac Vete-
 ribus in ejusmodi casibus urgeri solent aliisque miscenda praescribi
 e. g. *ol. ros. laudatum* aded repellens ac *Defensivum*, *solan. nymph.
 viob.* aliaque plura. Quid? quod forsitan nec ipsi Veteres omnia in
 libris sub *Repellentium* nomine recensita in usum duxerint? quem-
 admodum nec a Recentioribus omnia in specie, quae sub hoc vel
 illi titulo in libris commendantur, sed ea solam, quae frequentior
 experientia approbavit, usurpari solent. Ut E. in ipsa praxi tanta
 inter Veteres & Recentiores differentia non sit, ac obiter generalia

utriusque ordinis dogmata considerantibus, ipsisque hisce Reformato-
 ribus videri solet, qui quandoque à Veteribus, si in reipsâ & praxi
 non possunt, verbis saltem & explicandi modò differre gloriæ sibi
 ducunt: imò, saltem ne suorum patronorum sententiam & modum
 agendi mutant Recentiores quidam licet Experientia & praxis alio-
 rum ipsis aliud dicat, inhærent huic propulsationi & exilio Repel-
 lentium (ut vocabant Veteres) ipsi verò non rarò in praxi adhibent
e. g. ad ophthalmiam præcavendam albumen ovi cum alumine. Equi-
 dem nec mihi Veterum praxin in totum defendere, vel cum illâ
 Recentiorum omnimodè conciliare animus est, cum errare huma-
 num sit, Veteres verò & homines fuerint, & humani à se nihil alio-
 num putaverint; quin potius laudabile esse duco, inquirere in Ve-
 terum dogmata, eadem tamen non promiscuè, quàm primum verba
 non ad delicatum Recentiorum palatum composita sunt, non sine
injuriis & sarcasticis verbis rejicere, sed conciliationem tentare, sin-
 verba vel modus explicandi hanc non admiserint, rem tamen ipsam
 servare, emendare, aliter explicare, & profiteri simul per quos pro-
 feceris, Veterum nomina non supprimendo, tandem verò si nec res
 nec verba cum hodiernâ experientiâ congruant, tanquam erronea,
 amicè tamen, rejicere: qui hodiè tam fervidè explodunt, damnant,
 homicidii absque limitatione accusant Veteres, proximo seculo au-
 tem ab omnibus laudem reportaturi sint, dies docebit. Ipsa autem, de
 quibus nunc sermo est, Repellentia an quæ talia, non quæ Anody-
 na, Absorbentia, Attenuantia, in tumoribus adhiberi possint, inqui-
 rere, meus hac vice scopus non est; Sunt tamen & inter Recentissi-
 mos, quæ æquè ad minimum ac illis Cartesi pullis,

De meliore lutò finxit præcordia Titan

e. g. Wedelius, Muraltus &c. qui in tumorum principiò illa strictè sic
 dicta Repellentia, quæ talia, commendare non dubitant, mixta qui-
 dem plerumque attenuantibus, solventibus, calidis, sive ut pars
 humoris repellatur, pars, regredi forsan nescia, non à repellentibus
 illis increassetur, sed dissipetur, sive ad mentem laudatiss. Wedel. effi-
 caciora ex additis illis tenuioribus, calidis, reddantur Repellentia,
 sintque illa tanquam vehicula repellendi viribus intrò deferendis:
 quis verò Exercitatissimos hos practicos, qui nec Galeni nec Car-
 tesii

testis mancipia sunt, talia ex præconceptis solum opinionibus, non
 verò frequenti experientia commendare, asserere ausit? præsertim
 cum nec *Ratio* ex Analogia maximè petita, dissentire videatur:
 Quoties enim accidit, ut humores in tumoribus collecti e. g. in *va-*
riolis, morbillis, scabie, podagrâ &c. retrocedant, magnamque malo-
 rum seriem, ipsam aliquando mortem, eamque sæpè subitanæam,
 inducant? hinc & in dictis pluribusque aliis casibus, quoties sc. tu-
 mores sunt *Critici*, à *Natura*, ut loqui vulgò solent, sanguinem de-
 purante & despumante ad extrema pelluntur, *maligni* sunt, *venenati*
 &c. Repellentia prohiberi solent: Nôvi equidem, quid responderi
 ad hæc soleat; scil. in ejusmodi casibus e. g. *variolis*, non retropelli
 humorem jam in tumore præsentem, sed sanguinem per se jam len-
 tum & tardius motum, magis incrassari, in motu impediri, ulte-
 rioremque depurationem, despumationem sufflaminari & sisti, id
 verò humoris, quod tumores & pustulas jam fecerat, dissipari, sic-
 que quia dissipato alius ab intra non succedat humor, tumorque e-
 vanescat, retropulsam videri vel retrogressum; quare & plerum-
 que sequi soleat *diarrhœa*, quoniam scil. sanguis, cum depurare se
 per exteriorum corporis ambitum non possit, eandem despumatio-
 nem in interioribus instituat, fluxumque talem cieat. *Verum* accu-
 ratius paulò dicta pensitanti responsio hæc non satisfacit: accidit
 enim, ut *variola* e. g. subito sæpè ab adveniente frigidiorè aurâ ex-
 ternâ evanescant: dissipari in tali casu humorem sub pustulis con-
 tentum & subito & ab aère frigidò, id quidem creditu & conceptu
 perquam difficile est; (fieri id aliquando in aliis casibus, non nega-
 tur) nec enim adeò faciliis est humorum discussio & dissipatio, ma-
 ximè si jam sint *purulenti*, ut subito quasi aut brevi adeò temporis
 spatio fieri possit, nullâ præprimis accedente causâ externâ mani-
 festâ quàm *Aère* vel *medicamentis frigidis*, quæ discussionem maximè
 impedire, nemo nescit: necessariò igitur humor ille variolosus in
 sanguinem quomodocumque regreditur, variaque in corpore, fu-
 nestâ plerumque parit symptomata, nihilque planè ex subsequen-
 te *diarrhœa* (quæ tamen non semper subsequitur) pro solâ impe-
 dita secretionè & depuratione sanguinis concluditur, cum faci-
 lius fieri fluxus talis sive criticus sive symptomaticus possit, si præ-

ter sufflaminatam illam versus exteriora despumationem, etiam secretus jam à sanguine liquor eidem reaffundatur: *Annus est, ex quo Excellentiss. Dn. Præses infantem ejusmodi sub curâ habuit, qui totus variolis obsidebatur, quæ tamen subito evanescentes (non sine suspitione causæ alicujus externæ) ita quidem, ut, quod rarius forsitan contingit, ne vestigium quidem vel unus macula in cute apparet, inductis convulsionibus, infantem neci dederunt: Memini etiam in privatô aliquando discursa sequentia ab Excell. Dn. Præs. me percepisse aliorum tumorum exempla: Laborabat Nonnemo ulcere pedum diuturno cum insigni pedum tumore, consolidabatur per se ulcus & tumor evanescebat omnis; quô factô jacebat æger, quasi apoplecticus, absque ullô sensu; fricabantur pedes, redibatque fluxus ulceris cum priore pedum tumore, & cum his sensus atque sanitas. Alius laborabat ulcere renum, ex quô evadebat cachecticus, intumescens valdè pedibus, vomitu subito superveniente spontancô, mox tumor omnis evanescebat, qui non amplius redibat, manente licet cachexiâ, quæ morti tandem ipsum tradebat. Vexabatur Alius podagrâ cum insigni pedum manuumque tumore & movendi impotentiâ; intra horæ quadrantem tumor omnis ad præternaturalem usque flacciditatem evanescebat, succedente aliquo dolore colicô, & cardialgiâ indicibili, cum conatu vomendi; quibus symptomatibus duorum dierum spatio evanescentibus, nullô redeunte tumore, æger sanitati restituebatur. In his verò & similibus pluribus passim in praxi occurrentibus exemplis, insignes aded tumores subito per insensibilem transpirationem discussos fuisse, id ego quidem, nescio, an ob rei difficultatem, an ingenii stupiditatem concipere neutiquam possim, accedentibus præprimis illis symptomatibus, quæ probabiliter satis, pensitatis omnibus circumstantiis, regressum humorum docent. Ne jam inquiram, quomodo pleuriticorum pus, asciticorum in abdomen effusa aqua, per alvum modò, modò per vesicam eliminetur: regredi enim & resorberi per vasa revehentia, multi sunt qui dicunt, licet aliis pori partium magis arideant. Quod si B. in adductis exemplis circulatio sanguinis impedire humorum retrogressum non potuit, cur eadem Repulsionem per me-*

dice-

dicamenta inhiheret? Non enim opus est, ut, si fiat repulsio, fieri illa per arterias statuatur, cum haud adeò incommoda huic forsannaberi sint vasa revehentia, in quorum sive oscula s. poros, cum non obftet sanguinis motor, uti in arteriis, exprimuntur quasi & intruduntur per Repellentia humores illi, si fluxiles adhuc sint, crassi enim & viscosi, quales in omnibus tumoribus, sed falsò, à Recentioribus supponuntur, ex Veterum quoque sententiâ Repellentia non admittunt, quoniam scilicet exilia illa foraminula intrare nequeunt, quos proinde ab adhibitis Repellentibus magis incrassari, non negatur. *Dices: obstructa verò sunt vasa revehentia, quomodo igitur repelli per illa poterit humor?* *Resp.* in tali casu, ubi commendari solent Repellentia, tumorum nempe principio pauciora adhuc obstructa sunt vasa; hinc per alia forsann vicina, quæ nondum obstructa sunt, repulsio fieri potest. 2. Levior etiam adhuc est obstructio, facilius hinc tollenda ejusque resistèntia superanda per appulsam sanguinis arteriosi, (qui solus aliquando vasa deobstruit) pressionem humoris per repellentia factam, viamque à mixtis Resolventibus superadditam, præsertim cum vasa illa revehentia in majores & ampliores semper coeant ramos, quales canales facilius deobstruantur, quàm qui in minores semper abeunt propagines, quales sunt arteriæ. 3. Discurrentium usus multas ad regressum per revehentia vasa aptas reddit particulas, quæ revertæ, hic, ibi immutantur aut educuntur. *Ne jam inquiram, an, quod illi supponunt, obstructio semper sit causa tumoris?* quid si aliquando s. per *Ἀναίρεσιν* s. *Ἀπαθήσιν*, &c. humor è vasis in interstitia elaboretur ibique tumorem constitueret? in tali casu non tam obstructio quàm compressio vasorum, non tanquam causa, sed tanquam effectus tumoris sequeretur; licet compressionem, æquè ac obstructionem, causam aliquando tumorum constituere, nullus dubitem. *Quamvis igitur ponerem, usum Repellentium in genere vel nullum esse vel parvum, ipsorum tamen actio nec circulationi sanguinis contrariabitur, nec impossibilis erit, multò minus Defendentium & Intercipientium, quorum usus, æquè ac Repellentium, impossibilis pariter ac noxius iudicatur, idque, ut putat Reformatorum istorum Oraculum, Cornelius Bontekvè, partim ideò, quòd ipsi Tumori applicita affluxum ad il-*

lum

lum impedire non possint, *partim*, quod affluxus humorum sisti non possit, nisi per extremam arteriarum & nervorum constrictionem, qualia tamen, quæ hoc præstent, medicamenta non dantur, & si darentur, noxia essent, adeoque in perpetuum releganda. *Verum* 1. non applicantur Defensiva & Intercipientia, quæ talia, ipsi Tumori, sed parti vicinæ, per quam fit affluxus, prout id passim apud Autores Practicos, *Sennert. Wedel. &c.* videre est. 2. Nemo tam vesanus erit, tacentibus etiam illis Reformatoribus, ut omnem penitus humorum per talia sistere vellet affluxum, quod utique nec adeo facile esset, nec proficuum, sequeretur enim gangræna; sed vehementem saltem affluxum paulisper cohibere, ne tantò cum impetu ad partem affectam ruant humores, intentio est; id quod per *frigida, Astringentia, Defensiva* fieri posse, quotidiana, non contradicente Ratione, loquitur Experientia, *ipsiq;* talium *hostes* in praxi invitati, firmissimo tamen testimonio, confirmare coguntur, dum eadem e. g. in *hemorrhagiis*, & applicant ipsi, & aliis passim commendant. Nec tamen his detractum quicquam velim meritissimæ Recentiorum laudi, qui Artem Nostram hactenus faciliorem, clariorem & feliciter reddiderunt, qui adhuc quotidie Observationibus, Phænomenis, Ingeniosis Rationibus & Experimentis lucem & augmentum Ipsius omni studio promovent.

Hæ, è *Lectioib. Excell. Dn. Pras.* maximam partem desumptæ, & ulterius paulò, licet, quàm decebat, minus accuratè deductæ Theses, pro *Exercitio inaugurali* sufficiant: plura enim & accuratius elaborata addere temporis ratio prohibuit.

DEO TER-OPTIMO MAXIMO
SIT LAUS, HONOR ET
GLORIA.